

N:o 128.

Af herr **S. A. G. Sundberg** *m. fl.*, om beviljande af statsanslag såsom bidrag till anläggande af en kanalled mellan Helgasjön och Innaren.

Att inom en med segelbara sjöar så rikt försedd landsdel, som Kronobergs län, vattenkommunikationerna böra intaga ett framstående rum, torde vara ovedersägligt. Också var man redan för mer än etthundra år sedan betänkt på att anlägga en kanalled från Asasjön genom Tolgssjön till Helgasjön samt vidare derifrån till Vexjö; och under medlet af innevarande århundrade kom denna fråga att tagas i mera allvarligt öfvervägande, sedan dåvarande majoren C. A. Olivecrona och majoren, sedermera generaldirektören C. G. Beijer, enligt kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förordnande af den 4 april 1849, verkställt fullständiga undersökningar angående båtled genom Asasjön, Tolgssjön, Helgasjön, Bergundasjön och Vexjösjön samt derifrån åter genom sistnämnda två sjöar till Bergqvarasjön, Gemla- och Öjaån, Salen och Husebyån till Åsnen äfvensom vidare genom Mörrumsån till Allmundsryd, derifrån jernväg skulle anläggas till Carlshamn. Denna kommunikationsled, som var ämnad att förbinda de inre delarne af Kronobergs län med hafvet och deras gamla naturliga afsättningsort vid kusten, blef ock af kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i underdånigt betänkande af den 15 september 1856 angående arbeten, som borde med statsbidrag understödjas, i första klassen af dylika arbeten uppförd; hvarefter af Kongl. Maj:t, i enlighet med nämnda styrelses därför gifna förord, i dess till rikets ständer vid

1856 års riksdag aflåtna nådiga proposition, angående statsverkets tillstånd och behof, blef i nåder föreslaget, att till anläggande af kanaler, genom hvilka sjöarne Åsnen, Salen, Helgasjön och Asasjön med flere deromkring varande vattendrag skulle förbindas med hvarandra samt med en jernväg emellan Allmundsryd och Carlshamn, måtte anslås ett statsbidrag af 525,000 riksdaler och att såsom låneunderstöd till nämnda jernvägsanläggning måtte anvisas ett belopp af 825,000 riksdaler. Detta förslag, som finnes behandladt i särskildt statsutskotts-utlåtande under n:o 163, tillstyrktes af utskottet och blef också i enlighet dermed af rikets ständer bifallet i slutet af år 1857; men tyvärr inträffade vid nämnda tid, såsom nogsamnt känt är, en synnerligt svår penningkris, i följd af hvilken det för företagets utförande bildade bolaget jernväl blef urståndsatt att uppfylla de för de beviljade anslagens tillgodonjutande af rikets ständer stadgade vilkor, så att det viktiga företaget af denna orsak ensamt kom att förfalla. Sedan de ekonomiska förhållandena så småningom förbättrats samt södra stambanans förgreningar dels från Alfvestad öfver Vexjö till Carlskrona och Kalmar och dels från Vislanda till Carlshamn kommit till stånd, vaknade åter inom de inre delarne af Kronobergs län den länge närda åtrån att genom de förut ifrågasatta kanallederna komma i beqväma och lättade förbindelser med de öppnade jernvägskommunikationerna; och på initiativ af styrelsen för Vexjö—Alfvestads jernvägsaktiebolag samt på bekostnad af detta bolag och af Vexjö stad upprättades af herr kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen m. m. P. Laurell fullständiga planer och kostnadsförslag till en båtled, bestående af särskilda kanaler, slussar och lutande plan från den vid Vexjösjön belägna staden af samma namn genom Bergundasjöarne till Helgasjön samt derifrån dels till Tolgssjön och Asasjön och dels till Innaren, Norrabysjön, Vartorpsjön, Drefsjön, Örken, Madkroken, Norrsjön och Änghultssjön, denna sistnämnda belägen nära intill gränsen af Jönköpings län. Fördelen af denna stora vattenväg af mera än elfva svenska miles längd, med hvilken i afseende å prisbillighet såväl i anläggning som i trafikering någon jernvägsanläggning icke kan täfla, torde för en hvar ligga i öppen dag, synnerligast som ett vattendjup af $3\frac{1}{2}$ fot, hvilket är antaget såsom ett normaldjup för kanallederna, påträffas nästan allmänt helt nära stränderna till de ifrågavarande sjöarne, så att samma stränder, efter kanalledens öppnande för allmän trafik, kunde anses utgöra en långsträckt stor station, der hvarje strandegare är satt i tillfälle att med ringa kostnad anlägga sin lastplan hvarhelst det för honom fölle sig lägligast att lasta och lossa.

Emellertid har det vid de ansatser, som gång efter annan blifvit gjorda för åstadkommande af detta stora företag, nogsamnt visat sig, att med afseende å dess betydliga omfång samt kapitalfattigdomen inom de orter, som deraf berördes, ingen utsigt förefinnes att genomföra företaget i sin helhet, utan att man lämpligare borde söka åstadkomma särskilda delar deraf.

Sälunda blefvo på initiativ af styrelsen för Vexiö—Alfvestads jernvägsaktiebolag samt med hufvudsakligt anlåtande af nödhjelpsmedel af såväl staten som kommuner och enskilde under det på den svåra missväxten under år 1868 följande nödåret 1869 Räfte—Helga—Tofta-kanaler åstadkomna; och år 1886 åvägabragtes på initiativ jemväl af styrelsen för Vexiö—Alfvestads jernvägsaktiebolag Räfte—Asa-kanalled, som, med Räfte—Helga—Tofta-kanalerna förenande Tolgs- och Asa-sjöarne, redan är så långt framskriden i sin fullbordan, att den vid första öppet vatten skall afsynas och upplåtas till allmän trafik. Vidare torde det vara antagligt, att under innevarande år genom enig samverkan af Vexiö—Alfvestads jernvägsaktiebolag och Vexiö stad en kanalled från staden genom Vexiö- och Bergunda-sjöarne till Helgasjön blifver åvägabragt; och kunde man sedan medelst användande af lutande plan i stället för slussar bringa den återstående delen af Kronobergs båtled från Helgasjön genom Innaren, Norrabysjön, Vartorpsjön, Drefsjön, Örken, Madkroken, Norrsjön och Änglultssjön till stånd, så vore slutligen det hela vunnet. Detta kan dock omöjligén åstadkommas utan anslag af staten, helst de vidsträckta orter, som af denna del af båtleden skulle draga fördel, äro i kommunikationshänseende ytterst vanlottade, likasom de äro oförmögna att med egna krafter åstadkomma deras förbättrande icke ens på den enda utväg, som härutinnan kunde stå dem till buds, eller genom användande af lutande plan i stället för slussar. Derför hafva några för saken nitälskande personer vid allmänt sammanträde inför landshöfdingeembetet i länet den 25 dennes beslutat sig för att bilda ett aktiebolag, som, benämndt »Östra Värends kanalaktiebolag» och grundadt på aktier med begränsad ansvarighet i öfverensstämmelse med kongl. förordningen angående aktiebolag den 6 oktober 1848, har till ändamål att, i fortsättning af en kanalled från Vexiö stad genom Vexiö och Bergunda-sjöarne till Helgasjön, i den mån medel dertill kunna åstadkommas ej mindre genom statsanslag utan återbetalningsskyldighet än äfven erforderlig aktieteckning till belopp, som sammanräknade motsvarade därför beräknad kostnad i enlighet med kostnadsförslag, som af Kongl. Maj:t pröfvas och fastställes, dels anlägga en

båtled med så kallade »lutande plan» till en början från Helgasjön till Innaren samt vidare derifrån genom sjöarne Norrabysjön, Vartorpsjön, Drefsjön, Örken, Madkroken, Norrsjön och Änghultssjön, dels ock att för allmän trafik mot afgift upplåta dessa kanalleder; men då användandet af lutande plan, ehuru under en lång följd af år i Amerika, Tyskland och Frankrike med synnerlig fördel begagnadt, ännu icke blifvit här i riket bragt i användning, samt de ifrågavarande orternas hemmansegare i deras i allmänhet tryckta ekonomiska ställning icke utan en betydligare hjälp af staten kunna förmås att inlåta sig på ett sådant nytt företag; och då dertill kommer, att ett begagnande af berörda utomordentliga kommunikationsmedel, om det nu blefve bragt till användning och väl bepröfvadt, skulle jemväl för andra orter i riket af liknande naturbeskaffenhet vara af synnerligt gagn, våga vi härmed vördsamt föreslå, att Riksdagen må till åstadkommande af den ifrågavarande kanalleden med lutande plan mellan Helgasjön och Innaren åt »Östra Värends kanalaktiebolag» anvisa ett anslag lika med dem, som för väganläggningar under dertill bevekande omständigheter vanligen förunnas, uppgående till två tredjedelar af kostnaden eller uti ifrågavarande fall sjuttiofyratusen sexhundra sextio sex kronor 67 öre.

Vi anhålla vördsamt om motionens remitterande till statsutskottet, till hvilket vi torde få öfverlemna vederbörliga ritningar och kostnadsförslag äfvensom de ytterligare upplysningar, som kunna behövas för frågans bedömande.

Stockholm den 28 januari 1888.

Gust. Sundberg. *And. Gust. Björkman.* *C. F. Petersson.*

Johan Petersson. *S. Wieslander.* *A. G. Jönsson.*

Magnus Andersson.
